

זכרון מאשא

לע"נ מרת מאשא לינביץ ע"ה

ב"ר צבי קיילס ז"ל
אשת חבר ר' שבת ב"ר אליעזר יצחק לינביץ ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר תשט"ז, תנצב"ה

רודפת צדקה וחסד כל ימיה, עסקנית עבור הישיבה הק' דנוואהרדוק בית יוסף בביאליסטוק וירושלים עיה"ק

ערכתיו בסיעתא דשמיא :
נינה זוהר בלאאמו"ר צבי שליט"א לינביץ
רמת-גן תובב"א

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני" {א', א'} - הפסוק מלמד אותנו דרך לעבודתו יתברך, ראשי תיבות "הלב" [באחד לחודש השני], העבדות צריך להיות בנקודה שבלב, מקירות לבו, אזי הוא להב להבה תלהט רשעים, וזהו הלב בנקודה אמיתית, אזי היא אותיות "להב", "והמלאך עולה בלהב המזבח" כי המזבח נקרא מי שזבח את יצרו, ובמה? ע"י שפלות עצמו, "זבחי אלוהים רוח נשברה", לב נשבר ונדכה כו', שידע בעצמו שהכל הבל כי העיקר: התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין, וזה הלב, כשנותן לבו לזה שהכל הבל, מזה יהיה בחינת להב לשרוף כל המשטינים והמבטלים ויבוא לבחינת שמירת הברית בחותם שד", כי העיקר לשמירת הברית הוא הלב, כמו שנאמר "ומלתם את ערלת לבבכם", וזה הוא אם הלב בנקודה אמיתית אזי הוא לסופי תיבות שד", שמירת הברית שהוא סוף דבר הכל נשמע, רק את האלוהים ירא, ביראה ופחד כמו שכתוב אצל רבי אליעזר מגלה טפח ומכסה דומה כפי שכפאו, ויבוא לתכלית השלמות שמירת הברית בחותם שד" (רבי שמעון מאליק, גדולת מרדכי, מאורי החסידות מהד' הלפרן)

"ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא" {א', ד'} - יש לומר דהנה יש מי שיש לו יחוס אבותיו אבל אין לו יחוס עצמו, על כן אמר "ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא", יחוס עצמו גם כן (רבי מנחם מענדל שפירא מדראגמירעטש, מאזני צדק, מאורי החסידות)

"אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תישא בתוך בני ישראל" {א', מ"ט) - במדרש רבא א', י"ב: למה שהלויים שלי הן, "והיו לי הלויים" (במדבר ג' י"ב) שכל מי שהוא מקרב אותי אני מקרבו, הם קרבו עצמם לי שנאמר (שמות ל"ב, כ"ו) "ויאמר משה מי לה' אליו ויאספו אליו כל בני לוי, הן קרבו אותי ואני מקרבן והיו לי הלויים. דהנה יש באדם ששואף לעבוד את בוראו רק הוא נעלם ממנו, ואם האדם רוצה לעבוד ה' בכל כוחו אזי נופל מחיצת הברזל שמפסיק והוא כולו לה' (ליקוטי הרי"מ)

"איש על דגלו באותות לבית אבותם" {ב', ב'} - כל אדם מישאל צריך להשתדל ללכת בדרכי האבות הקדושים. ואע"פ שלא ייתכן להידמות אליהם, הרי לכל הפחות יש לשאוף לכך שכל מעשינו יהיה מגע כלשהו עם מעשי האבות "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי". על כל פנים עלינו לדאוג שלדרכינו תהא נגיעה ואחיזה במעשי אבותינו - "באותות לבית אבותם" - שיהיה דמיון ורמז במעשינו למעשי האבות (האדמו"ר ר' יהודה אריה לייב אלטר בעל ה"שפת אמת" מגור צוק"ל, מתוך "בריליאנטען ליקוטי יצחק צבי" מאת הרב אברהם דוד סיימון שליט"א)

"והחונים קדמה מזרחה" {ב', ג'} - פירוש על דרך רמז החונים בעולם הזה בבחינת קדמה, שמקדימים עצמם לקום בכל יום קודם אור הבוקר איש איש כפי עבודתו, אחד לאמירת תהלים ומעמדות, ואחד ללמוד גמרא או זוהר ומשניות. מזרחה, אדם זורח בכל העולמות (רבי יעקב קטינא מחוסט, קרבן העני, מאורי החסידות)

"ועליו מטה מנשה" {ב', כ'} - אצל כל הדגלים נאמר "והחונים עליו", פרט למנשה שנאמר אצלו "ועליו" בלי "והחונים" - ויש להבין טעמו של דבר. ברם, הלא רואים אנו שבמפיקד הנוכחי מנה שבט אפרים ארבעים אלף וחמש מאות, ואילו שבט מנשה מנה רק שלושים ושניים אלף. לעומת זה במפיקד שלאחרי ארבעים שנות הנדודים במדבר, הנזכר בפרשת פנחס, כבר לא מנה אפרים אלא שלושים ושניים אלף, בדיוק כמניין הנוכחי של שבט מנשה, ואילו שבט מנשה עלה עד למניין חמישים ושניים אלף ושבע מאות (במדבר כ"ו, ל"ד, ל"ז), ועל כן הקדים שם הכתוב את שבט מנשה לפני שבט אפרים. יוצא איפוא שבמדבר היה שבט מנשה הולך ומתרבה עד שעלה במספרו על שבט אפרים. לפיכך נאמר כאן "ועליו" ולא "והחונים עליו", לרמז בזה שהתגבר מנשה על אפרים ועלה עליו במספרו... (משך חכמה, "מעיינה של תורה" מאת הרב אלכסנדר זושא פרידמן זצ"ל הי"ד)

"והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה ה' את משה" {ב', ל"ג} - אף שכמה טעמים יש למה לא נפקדו שבט לוי "בתוך בני ישראל", הן משום ש"כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו", או משום שאמר הקב"ה "אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם שלי שלא חטאו בעגל" (עיין רש"י בפרשת א', מ"ט). מכל מקום הלויים בעצמם לא כיוונו על טעמים אלו. והטעם שהלויים בעצמם "לא התפקדו בתוך בני ישראל" הוא רק משום שרצונם לעשות "כאשר ציווה ה' את משה" (כ"ק מרן אדמו"ר ממונקאטש שליט"א, "חודש בחודשו", סיון תשנ"ה, ע' ד', אוצרות צדיקי וגאוני הדורות)

"ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב וגו' אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים" {ג', ב'-ג'} - כפילות לשון זו למה? ברם, כידוע שכהני הדתות של אומות העולם נחשבים ל"ברואים על אנושיים" שלעולם אינם עלולים לבוא לידי טעות. לפיכך משתמנה אדם מהם לכהונה מיד נותנים לו שם אחר, להודיע בזה שכלל איננו אותו אדם שמלפני כן, וכי ניתן לו מעתה גוף אחר לגמרי. לעומת זאת אצל בני ישראל שונה הדבר תכלית השינוי. אפילו האדם היותר גדול נחשב גם הוא לבשר ודם העלול לבוא לידי טעות. "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז', כ') וכן כתוב: "הן בקדושו לא יאמין" {איוב ט"ו, ט"ו}. אף כי מחויבים אנו לנהוג כבוד בתלמידי חכמים, אין זה אלא בזכות התורה שהם לומדים ומקיימים. כשם שאנו נוהגים כבוד רב בספר תורה, אע"פ שאינו אלא קלף רגיל, אלא שמאחר ועל הקלף הזה כתובים דברי התורה הקדושה, יש לנו לנהוג בו כבוד גדול. אולם אין אנו גורסים כל עיקר כי החומר גופו שונה מהחומר של שאר בני אדם. הלכך, אחרי שמנה כבר הכתוב את שמותיהם של בני אהרן, הריהו חוזר ואומר: "אלה בני אהרן המשוחים" - אפילו אחרי המשחם לכהנים לא ניתנו להם שמות אחרים, כי אם נחשבו לבני אדם כמקודם... (אגלי טל, בריליאנטען)

"הקרב את מטה לוי" {ג', ו'} - הדא הוא דכתיב "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" (במדבר רבא ג', א') - שני מיני צדיקים הם: יש צדיק שהוא טרוד תדיר בדביקות ובעבודתו הקדושה, אבל רק בינו לבין עצמו מבלי שיטרח כלל להשפיע מצדקתו גם על הזולת. צדיק כגון זה נמשל ל"ארז" שהוא אילן גדול וכביר אבל אינו נושא פירות. כך גם צדיק זה גדול בתורה ובעבודתו רק לעצמו ואינו נוקף אצבע כדי להרבות צדיקים נוספים בעולם. מאידך יש צדיק אחר שנמשל ל"תמר" אשר גם הוא גבוה וכביר ועם כל זה הוא גם מפריח פרי. כן גם צדיק זה פורח ומפריח אחרים, מביא הוא אנשים לידי

תשובה ומקרבם אל אביהם שבשמים. הארז בלבנון אינו אלא בבחינת "ישגה" - משגשג רק בשביל עצמו ואילו התמר הוא בבחינת "יפרח" - פורח ומשפיע טובה לעולם. שבת לוי, אף שהיו עוסקים בתורה ובעבודה, בכל זאת היו גם הם כתמר הזה. שהיו מורים את תורת ה' לאחרים - "וירו משפטִיךָ ליעקב ותורתך לישראל" (דברים ל"ג, י') וקירבו את הבריות למקום - "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (צוואת הבעש"ט צ"ל, בריליאנטען)

"כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל" {ג', י"ג} - יש לפרש על צד הרמז ע"פ מה שמובא במסכת יבמות מ"ו, ס"ו ובמסכת כתובות נ"ט ובמסכת גיטין מ' ובמסכת נדרים פ"ו ובמסכת בבא קמא פ"ט: הקדש, חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד [פירוש: אם ראובן לווה משמעון כסף, ועשה ראובן את שורו - מקום לגבות ממנו את החוב, כאין ערב לחוב, ואח"כ הקדיש ראובן את השור למזבח - קדושת הגוף, פקע השעבוד הראשון שהיה לשמעון על השור]. ובזה יומתק כי מה שנאמר "לי כל בכור" הוא מהטעם שאחר מכת בכורות הקדשתי כל בכור בישראל, וממילא ע"י ההקדש, פקע השעבוד מן המצריים. ואף כי אמנם הפסוק מתייחס רק לבכורים שבישראל, הנה מצינו שעם ישראל נקרא בכור, שנאמר "בני בכורי ישראל" {שמות ד', כ"ב} {ספר "תורה מסיני" מאת הרב משה חורב ס"ט שליט"א}

"מבן חודש ומעלה תפקדם" {ג', ט"ז} - אמר הרב המגיד הקדוש להרה"ק רבי משולם זוסיא מהאניפאלי שילמוד את עצמו בענייני עבודת הבורא ברוך הוא שלושה דברים מתינוק ושבעה דברים מהגנב. מתינוק: א' - שהוא תמיד שמח. ב' - שאינו יושב בטל כמעט רגע. ג' - שבוכה על כל דבר שמבקש. ומהגנב: א' - עבודתו בלילה. ב' - אם לא משיג מבוקשו בלילה אחת משתדל בלילה שנייה. ג' - אהבתם של הגנבים שאוהבים זה את זה. ד' - מוסר נפשו עבור להשיג דבר קטן. ה' - ואע"פ כן אינו נחשב הדבר בעיניו כי בבוקר מוכר מה ששווה חמישה סלעים בעד פחות שבמטבעות. ו' - מקבל הכאות וכל מיני עינויים קשים והוא באחד איני יודע. ז' - אומנותו יפה לו, לא יחליפנו ולא ימיר אותו לשום דבר, ודברי פי חכם חן (רבי דוב בער ממעזריטש, עשר אורות, מאורי החסידות)

"ובני מררי למשפחותם מחלי ומושי" {ג', כ' - על צד הרמז יש לפרש שמובא במסכת סנהדרין ק': "לא תעיל דוּיא בליבך דגברי גיבּרין קטל דוּיא". פירוש: אל תכניס דאגה בליבך, שאנשים גיבורים, הרגה הדאגה, עיין שם. וזהו שאמר: ובני מררי למשפחותם - התוצאה של מי שהוא מלא מרירות ודאגה, מחלי - לשון מחלה, שמביא על עצמו מחלות וחולאים רעים, רחמנא ליצלן. והתקנה לזה, מושי - מלשון הסרה, כמו "לא ימיש עמוד הענן יומם" {שמות י"ג, כ"ב} ועיין במסכת בבא קמא צ"ב וברש"י שם בדיבור המתחיל: אוכפא לגביך מוש, עיין שם. ועוד עיין במסכת יומא ע"ה ובמסכת סוטה מ"ב ובמסכת סנהדרין {שם} "דאגה בלב באיש ישחנה" {משלי י"ב, כ"ה} אב אמי ורב אסי, אחד אמר ישיחנה מדעתו ואחד אמר ישיחנה לאחרים, עיין שם. והיינו שיסיר הדאגה מלבו, וע"י זה יתהפך המר למתוק {ספר "תורה מסיני" מאת הרב משה חורב ס"ט שליט"א}

"פקוד כל בכור זכר לבני ישראל מבן חודש ומעלה ושא את מספר שמותם" {ג', מ' - בבעל הטורים: שלוש במסורה. ושא את מספר שמותם, ושא עיניך ימה וצפונה {דברים ג', כ"ז}, ואידך ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי {תהלים כ"ה, י"ח}. יש לומר להורות על הדרכת הבנים יש ליתן עין פקוחה על שלושה עניינים: א' - לראות עם מי יש לו התחברות, זהו שכתוב "ושא את מספר שמותם", מי הם אלה אשר הם חברים לו. ב' - "ושא עיניך ימה וצפונה" וגו', היינו אנה הוא הולך ובאיזה מקום יש לו דריסת רגל. ג' - "ראה עניי ועמלי ושא" וגו', היינו להשגיח מה הוא עמלו כל הימים ובמה הוא עוסק, כל זה צריך להיות השגחה ראויה מיד מבן חודש ומעלה, והבן ("ספר ישא ברכה" על התורה ומועדים מאת כ"ק האדמו"ר שאול ידידיה אלעזר טאוב ממודיץ צזוק"ל אבדק"ק ראקוב וקארטשוב)

"נשוא את ראש בני קהת" {ד', ב'} - אינו אומר 'פקוד' [כמו שנאמר בפרשה הקודמת "פקוד את בני לוי", ולמה?] אלא "נשוא את ראש" - לשון נשיאות. כשנמנו בני קהת להתמנות על מלאכת הקודש, קיבלו נשיאות (במדבר רבה ד', י"ב)

"וכלה אהרן ובניו לכסות את הקודש ואת כל כלי הקודש בנסוע המחנה, ואחרי כן יבואו בני קהת לשאת {ד', ט"ז} - "את הקודש" - הארון והמזבח, "ואת כל כלי הקודש" - המנורה וכלי שרת (רש"י). היינו את הארון, השולחן, המנורה והמזבחות וכלי השרת נשאו בני קהת בכתף, כמו שנאמר "ולבני קהת לא נתן" {עגלות} כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו {לקמן ז', ט'}. המנחת חינוך מצווה שע"ט מקשה על הרמב"ם הפוסק, בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום, אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות, אלא מצווה לנוטלו על הכתף {הלכות כלי המקדש פרק ב', הלכה י"ב}. מדוע אינו מפרש שדין זה נאמר גם על כל מה שנשאו בני קהת, ונשאר בצ"ע. אולי אפשר לומר, לכן הרמב"ם מפרט רק האיסור לגבי ארון, משום שלאחר שנכנסו לארץ לא טלטלו כלי הקודש מלבד הארון שהוציאוהו למלחמות (אמרי שמאי מאת הרב שמאי בהרי"ח גינזבורג שליט"א, המלבה"ד יחזקאל אשלג, חתן הרב המחבר)

"אל תכריתו את שבת משפחות הקהתי...זאת עשו להם וחויו ולא ימותו" {ד', י"ח-י"ט} - ומדייק האבן עזרא וכן באור החיים הקדוש על כפל הלשון "וחיו ולא ימותו". ואולי יש לרמז שהנה שבת הקהתי נושאי הארון שבו לוחות העדות זכו במעלה של נושאי התורה הנצחי והמאצלת ממעלתה על נושאייה, לא רק שאינה מכבידה על נושאייה בזמן שנושאים אותה אלא גם בזמן שאין האדם יכול לשאת את ארון התורה בחולשתו וזקנותו וגם בעת ייפרד מעולם הזה, הארון נושא את נושאייו, וכמו שביקש דוד המלך ע"ה "אגורה באוהלך עולמים" וכדרשת חז"ל. וזה "זאת עשו להם" לבני קהת וחויו, כל זמן שהיו בעולם הזה יחיו חיי תורה ויראת שמים ולא ימותו גם בעזבם את עולם הזה, לא ימותו כי צדיקים במיתתם קרויין חיים, וגם בעולם הזה חיים הם בזיכרון מוקיריהם לנצח, ואולי הרמז גם בבני קהת כעושה ומעשה, וכמו שנתבאר ולו יקהת עמים, החדיר ברבים גודל הערך של מחזיקי תורה זכה וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו (הגאון ר' ברוך שמעון שניאורסון צ"ל, ראש ישיבת טשעבין, ברכת שמעון {ירושלים תשנ"ב} ח"ב, ע' ש"ס טו"א, מתוך "אוצרותיהם של צדיקים")

"ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו" {ד', כ'} - ויש להבין דלכאורה תיבת 'את' מיותרת. ויש לבאר על פי דאיתא בכתבי האריז"ל שאם אדם עושה מצווה ונרשם במצחו אות מאותה מצווה, ואם חס ושלום עושה עבירה, ידוע שעבירה מכבה מצווה ומעבירה האות ממצחו חס ושלום, חוץ ממצוות צדקה שאין שום עבירה מכבה אותה, עד כאן. ויש לזה שני טעמים: א' - מפני שע"י הצדקה מחייה את העני בכל רמ"ח אבריו, לכן הקב"ה עושה עמו מידה כנגד מידה, שאין עבירה יכולה לכבותה. ב' - מפני שהנותן צדקה המשים שלום בפמליא של מעלה, מפני שמסיר תרעומת העני, ועושה צדקה עם הקב"ה בזה כביכול, לפיכך היא גדולה כל כך, שאין עבירה יכולה לכבותה. וזהו שאמר הכתוב "ולא יבואו לראות כבלע א"ת", פירוש: אין יכולים לבוא לראות את אור הקדושה, כבלע, היינו מי שעושה עבירה החס ושלום וע"י העבירה נבלע א"ת, רצה לומר האותיות הקדושות הנרמזות במילה א"ת, היינו מאל"ף עד תי"ו, המה האותיות הקודש שהיו נרשמים במצחו מן המצוות שעשה, ומתו שע"י זה הוא מית דרגא דיליה, רחמנא ליצלן, ונופל לקטנות רחמנא ליצלן, מה שאין כן בסור האדם מרע אז נשמרים אותיות המצוות עליו לעד ולעולמי עולמים (אדמו"ר רבי יצחק מנעשכיז, תולדות יצחק, מאורי החסידות)

הַפְּטֶרָה: "והיה מספר בני ישראל כחול הים" {הושע ב', א'} - בתורה נאמר גם: "ככוכבי השמים". הכוכבים מן ההכרח שהיו מובדלים זה מזה, לפי שכל כוכב הוא עולם בפני עצמו ואם חס וחלילה יתגששו זה בזה, יחרבו עולמות שלמים. לעומת זה חול הים אינו יכול להתקיים אלא רק הודות לזה שכל גרגר חול מודבק אל משנהו, שכן כל גרגר בפני עצמו היה נסחף בגלי הים ומושמד כליל, אלא התלכדותם של כל גרגרי החול לגוש אחד מהווה כוח התנגדות כביר לגלי הים. אף בני ישראל כך, אם כי כל אחד מהם הוא בבחינת עולם שלם בפני עצמו, דוגמת "כוכבי השמים" הרי מאידך אין להם קיום אלא כשהם מלוכדים יחד כחול אשר על שפת הים... (גדול אחד מחכמי המוסר, "מעיינה של תורה")

שבת שלום ומבורך וחג שבועות שמח!